

07 ינואר 2020

לכבוד

נשיאת ביהמ"ש העליון כב' השופטת אסתר חיות

רח' שער משפט, קריית בן-גוריון,

ירושלים, מיקוד 9195001

פקס: 02-6759648

מנהל בתי המשפט, כב' השופט ד"ר יגאל מרזל

רחוב כנפי נשרים 22,

ירושלים, מיקוד 9546436

פקס: 02-6513191

א.ג.ב.

הנדון: נוהל ארצי לטיפול בניכור הורי

התייחסות למכתבי שדולת וארגוני הנשים – נייר עמדה

לאור המכתבים של ארגוני הנשים, וגופים ואנשים אחרים התומכים בעמדתן, ובהמשך למכתב של עמותת "ניכור הורי" בנושא גיבוש נוהל ארצי לטיפול בניכור הורי לאחר סיום הפיילוט המוצלח בנושא במחוז תל-אביב באמצעות "שופט מוקד" (כב' השופט ארז שני), הרינו מתכבדים בזאת להציג בפניכם נייר עמדה של עמותת "אבות למען צדק" (ע.ר. 580640969) בנושא, בתקווה כי עמדותינו יתקבלו ויישקלו על-ידיכם במסגרת תהליך הגיבוש של נוהל ארצי לטיפול בניכור הורי.

בקליפת אגוז – למיטב ידיעתנו והבנתנו הפיילוט האמור הסתיים בהצלחה מדהימה (לא פחות) והוכיח, בין השאר, את יכולתה של מערכת המשפט בישראל להתעדכן בכל נושא חדש העומד לפיתחה ולמצוא לו פתרונות מעשיים, שוויוניים תוך שימת "טובת הילד" בראש מעייני כל המעורבים כנדרש מהאמנה בדבר זכויות הילד עליה חתמה מדינת ישראל ב-4 באוגוסט 1991.

אין לנו ספק שפעולתכם בנדון (כפי שנעשתה עד כה ובתקווה שתמשך הלאה), תתרום רבות להרגעת הרוחות במלחמות הגירושין ואף תהווה אבן פינה בהחלת שוויון זכויות לשני ההורים הבאים בשעריכם. נשמח לסייע ביצירת הנוהל החדש ככל יכולתנו וע"פ רצונכם.

בברכה ובתודה

ניב עמית – נשיא עמותת "אבות למען צדק"

בשם העמותה

טלפון נייד: 052-2728110

נייר עמדה – גיבוש נוהל ארצי לטיפול בניכור הורי

המחקרים המצוטטים על-ידי שדולת וארגוני הנשים ומרכזים אקדמיים כגון מכון רקמן (אוניברסיטת בר-אילן), הם מחקרים מוטים שלא עומדים בפני ביקורת מדעית אמיתית ונשללו במגוון רחב של מאות מחקרים מרחבי העולם ובאופן חוצה גבולות ויבשות לרבות מיטב המומחים בתחום כגון פרופ' ריצ'ארד ווארשק ([Richard Warshak](#)), וכל הטענות המועלות על-ידן ובמיוחד אלו של ג'ואנה ודאלם נשללו במחקרים ספציפיים ובעיקר אלו של ד"ר דאידרה ס. ראנד ([Deirdre C. Rand](#)) ווילפריד פון בוך-גלהאו ([Wilfrid von Boch-Galhau](#)).

זאת ועוד, כפי שניתן לראות במאות המחקרים המופיעים להלן, הטענות לגבי גרדנר אינן נכונות בלשון המעטה; תופעת הניכור ההורי אינה מזוהה איתו! כבר לפני שאת בתקופתו התופעה זוהתה ונצפתה על ידי חוקרים אחרים וקיבלה ביסוס בצורת נתונים אמפיריים.

יתירה מזאת, דעותיו של גרדנר שהיו רק חלק קטן ממכלול של הראיות והמחקרים, התקבלו גם על שאר חברי הקהילה המדעית משום שהשתלבו בפרדיגמה הקיימת ובעיקר כחלק מהצלבת המידע ועם כך – משום שאומתו כנכונות על ידי המחקרים ובסיס הידע האמפירי שהיה קיים בתקופתו. על כך יש להוסיף כי שלל הראיות והמחקרים הללו קיבלו שוב ביסוס מדעי במחקר המודרני על ידי מיטב החוקרים ובראש ובראשונה ריצ'ארד ווארשק המומחה מספר אחד בתחום שאף חיבר ספר מקיף בנושא.

חשוב לציין שמחקרים אלו מבוססים על נתונים אמפיריים ולכן תקפותם כלל אינה מוטלת בספק – ההכרה בתופעת הניכור ההורי היא עובדה מוגמרת שאין לחלוק עליה! הניסיון לעוות ממצא מדעי אמפירי על בסיס מתודולוגיות פסבדו-מדעיות מוטות אג'נדה אינו לגיטימי ויש לראות בו המשך דרכו של ההורה המנכר.

נציין, שהנפגעים העיקריים מניכור הורי הם גברים. גם נשים נפגעות מניכור הורי אך היחס הוא שנשים מנכרות הרבה יותר מגברים. אחת הסיבות לכך היא האפליה כנגד גברים מבחינת "חזקת הגיל הרך" הנהוגה בישראל והיעדר הורות משותפת "בזכותה".

המחקרים גם מראים, על בסיס הודעות עצמיות, שהילדים מעוניינים לשמור על קשר עם שני ההורים, כמו למשל במחקרו של ווילפריד פון בוך-גלהאו ([Wilfrid von Boch-Galhau](#)), ניכור הורי מהווה צורה חמורה של אלימות והתעללות נפשית... ואלימות באשר היא אלימות, ללא קשר למינו של האדם האלים, יש להפסיק לאלתר. לדוגמה בספרו מעלה פרופ' ריצ'ארד ווארשק את הטענה (בסעיף 12) וכך הוא כותב:

But with twenty-five years of helping families, Dr. Richard Warshak is convinced that a passive approach just leaves parents feeling helpless. And the damage to children is considerable, particularly when warring parents enlist children as allies in the battle. The problems range from tainted parent-child relationships, in which children are disrespectful or reluctant to show their affection, to a disturbance in which children virtually disown one of their parents and all the relatives on that side of the family.

טענות אחרות המועלות במסמך הן מעגליות או כאלו הטענות הוכחה אך מוצגות כעובדה.

דוגמא לכך הוא סעיף תשע – זהו טיעון מעגלי בנוסף לכך שמדובר בטענה המועלית כנתון מוגמר בעוד שיש להוכיח אותה מאחר ולא נחקרה או אומתה בשום מקום אחר. בכך יש מקום לחשד משמעותי לגבי ניקיון הכפיים של כותבות המסמך.

כאן יש לזכור שהקשר של ניכור הורי מועלה במסמך ומוצג כביכול כהתניה א-פרוורית לכך שמדובר "בגבר אלים" וזאת משום שלתפיסת עולמן של מחברות המסמך זו היא המציאות – לדידן, רק משום שמדובר בגבר, הרי הוא אלים ולא יכולה להיות שום אופציה אחרת. טיעון זה לוקה הן מבחינה מתודולוגית ואפיסטמולוגית בהיותו מבוסס על ראייה סלקטיבית של המציאות ומה שנקרא קטיף דובדבנים.

ומדוע? לא רק משום שיש קודם להוכיח את הטיעונים אלא גם (ובעיקר) **משום ההתעלמות מהמידע הקיים ומהמחקרים**, אשר כפי שראינו, סותרים את האג'נדה שהארגונים המעורבים בהכנת המסמך מנסים לקדם.

לכן, אותו הקשר (שמחברות המסמך מזכירות) הוא הקשר בין שלושה חלקים ולא זה המצוין במסמך. במילים אחרות, זהו הקשר בין הניכור ההורי, תלונות השווא על אלימות ולכן האם כגורם האלימות בהקשר זה.

ממחקרים בין לאומיים כאלו של קנין ואחרים היקף תלונות השווא נמצא על הסקאלה שבין 40 לתשעים אחוז ובמיוחד בזמן הגירושין. אלו לא רק מחקרים שנעשו באופן אמפירי אלא שגם אינם קשורים לתופעת הניכור ההורי, כך שהצלבת המידע מולם מקנה להם משנה תוקף של חוסר אמינות.

הנתונים גם דומים לאלו הקיימים בארץ החל מבדיקות הפוליגרף ששולח כב' השופט אסף זגורי כפי [שצוטט מפיו באחד הכנסים](#), מחקרו של [עוה"ד ד"ר יואב מזא"ה](#), של [עו"ד קרן דביר ברקוביץ](#) מהארגון לנפגעי עלילה ועורכי-דין אחרים העוסקים בתחום.

בהקשר זה, המסמך של ארגוני הנשים מביא למשל גם ציטוטים ומקורות לא רלוונטיים, דבר העובר כחוט השני בכל סעיפיו כשהמחברות שוב משתמשות בטיעונים מעגליים. הטענה שלהן היא שכאשר אבות מעלים את הטיעון לניכור ההורי, יש התעלמות מהאלימות שלהם... אבל, כפי שהסברנו קודם, מחברות המסמך מתעלמות מכך שטענות הנשים בחלק גדול מהמקרים מתבררות כתלונות שווא, מה שמבטל את תוקף הטענה. הן, כמובן, שוב מתעלמות מהעובדה הזו, למרות הקביעות הנחרצות שלהן ובדרך זו "מנפחות את הסטיסטיקה" כדי להביא מצג שווא מעוות של המציאות.

בניגוד לטענה נוספת שלהן, היקף תלונות השווא לא קשור רק בעיתוי הגשתן בזמן הגירושין, אלא שהן מתבררות באופן אמפירי כתלונות שווא, דבר שמראה שההיקף הוא גבוה ושוב מוכיח את הטענה שתלונות השווא בזמן הגירושין הן בכל זאת בעיה.

לסיכום, שתי הנחות יסוד במסמך המדובר הן כדלהלן:

- **הניסיון לקעקע את גרדנר על-ידי מתקפה אישית במקום התמודדות עם טיעונו.** דבר שהופרך במאות המחקרים שהובאו ברשימת הביבליוגרפיה בסוף מסמך זה ובמחקר הגרמני המצוטט ברישא,
- **הנחת היסוד שהאישה תמיד דוברת אמת** כשבפועל אחוז תלונות השווא גבוה מאוד בזמן הגירושין וללא קשר לתופעת הניכור ההורי.

על כן באשר הסיכוי של תלונות שווא גבוה בהרבה ממקרי האמת, יש לטפל בסוגיות הניכור ההורי ולא לבטלן כפי שדורש המסמך ששללנו זה עתה אך תוך מתן מענה למקרי האמת של האלימות משני הצדדים. בניגוד לארגוני הנשים אנו דורשים לתת מענה לרווחתם של **כל הצדדים** (עם דגש מיוחד על הילדים) ולא של צד אחד בלבד.

ביבליוגרפיה:

להלן רשימה מקוצרת של 20 מסמכי ביבליוגרפיה. הרשימה המלאה כוללת לפחות פי 3 מסמכים:

1. Warshak, R. A. Ph.D., [Alienating Audiences from Innovation: The Perils of Polemics, Ideology, and Innuendo](#). Family Court Review, 48(1), 153–163, 2010.
2. Rand D. C. Ph.D., [Parental Alienation Critics and the Politics of Science](#). American Journal of Family Therapy 39(1):48-71, 2011.
3. Gardner R. A. M.D., Sauber S. R. Ph.D., Lorandos D., Hrsg. Ph.D. J.D. [Conceptual, Clinical and Legal Considerations](#). The International Handbook of Parental Alienation Syndrome. C. C. Thomas, Springfield IL. USA, 378-390, 2006.
4. Warshak R. A. Ph.D., [Social Science and Parental Alienation: Examining the Disputes and the Evidence](#). 352-372, 2006.
5. Warshak R. A. Ph.D., [Ten Parental Alienation Fallacies that Compromise: Decisions in Court and in Therapy](#). University of Texas Southwestern Medical Center at Dallas, 2015.
6. Von Boch-Galhau W. M.D., [Parental Alienation and Parental Alienation Syndrome/Disorder – A Serious Form of Psychological Child Abuse with Case Examples](#). Ment Health Fam Med (2018) 14: 725-739.
7. Von Boch-Galhau W. M.D., [Parental Alienation \(Syndrome\) – Eine ernst zu nehmende Form von psychischer Kindesmisshandlung. Neuropsychiatrie](#), 2018, Volume 32, Issue 3, pp 133–148.
8. Gardner R. A. M.D., [Recent Trends in Divorce and Custody Litigation](#). Academy Forum, Volume 29, Number 2, Summer, 1985, p. 3-7.
9. Rand D. C. Ph.D., [The Spectrum of Parental Alienation Syndrome](#), American Journal of Forensic Psychology. Vol. 15. Num. 3 1997 / 23.

10. Rand D. C. Ph.D., [The Spectrum of Parental Alienation Syndrome](#), The American journal of forensic psychology 15(4), 1997.
11. Bernet W., von Boch-Galhau W., Baker A.J.L., Morrison S.L., [Parental, Parental Alienation, DSM-V, and ICD-11](#), The American Journal of Family Therapy, Vol. 38, 2010, Issue 2, Pages 76-187.
12. Warshak R. A. Ph.D., [Severe Cases of Parental Alienation](#). In D. Lorandos, W. Bernet, & S. R. Sauber (Eds.), American series in behavioral science and law.
13. Warshak R. A. Ph.D., [Parental Alienation: Overview, Management, Intervention, and Practice Tips](#). Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyers, Vol. 28, 2015, 181-248.
14. Gardner R. A. M.D., [The Parental Alienation Syndrome](#). 2nd ed. Creative Therapeutics, Inc., Cresskill, N.J., 1998.
15. Gardner R. A. M.D., [Therapeutic Interventions For Children With Parental Alienation Syndrome](#), The American Journal of Family Therapy Vol. 31, 2003, issue 4.
16. Gardner R. A. M.D., [Should Courts or PAS children Visit / Reside with the Alienated Parent? A follow-up study](#). The American Journal of Forensic Psychology, 2001, 19(3):61-106.
17. Rand D. C. Ph.D., [Munchausen Syndrome by Proxy: a Complex Type of Emotional Abuse Responsible for Some False Allegations of Child Abuse in Divorce](#). Issues in Child Abuse Accusations. 1993, 5: 135-155.
18. Von Boch-Galhau W. M.D., [Munchausen Syndrome by Proxy: A Complex Type of Emotional Abuse Responsible for Some False Allegations of Child Abuse in Divorce](#). Interdiszip Fachz Kindermisshandl Neglect .66-97 :6 ,2003.
19. Warshak R. A. Ph.D., [Fam Court Rev. 2010](#), 48, 81-90.
20. Warshak R. A. Ph.D., [Otis MR. Helping Alienated Children with Family Bridges: Practice, Research, and the Pursuit of "Humbatio."](#). Fam .Court Rev. 2010, 48: 91-97